CZU: 374.7.016:[159.928:316.772.2]

COMPETENȚA DE COMUNICARE: STRATEGII CURRICULARE DE FORMARE PE TOT PARCURSUL VIEȚII

COMMUNICATION COMPETENCE: CURRICULUM STRATEGIES FOR LIFELONG LEARNING

Liliana POSȚAN,
doctor, conferențiar universitar
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0000-0002-3231-3496
liliana.postan@artico.md

Formarea competenței de comunicare pe tot parcursul vieții este esențială pentru integrarea socială și succesul profesional într-o lume complexă și interconectată, iar curriculumul educațional are un rol decisiv în această formare, integrând strategii și metode care dezvoltă comunicarea atât în mediul formal, cât și în învățarea permanentă. O abordare coerentă, care promovează atât abilitățile lingvistice, cât și cele digitale și interculturale, va contribui la dezvoltarea unor indivizi competenți și adaptați la provocările viitorului.

Deși, competența de comunicare, nu se regăsește printre cele opt competențe cheie pentru învățare pe tot parcursul vieții, stabilite de Cadrul european de referință privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, revăzut prin Recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții [4], este piesa centrală a construcției curriculare, în calitate de competență transversală, competență specifică, competență generală, competență profesională. „Aptitudini cum ar fi gândirea critică, soluționarea problemelor, munca în echipă, aptitudinile de *comunicare și negociere,* aptitudinile analitice, creativitatea și aptitudinile interculturale fac parte integrantă din competențele-cheie" [Ibidem, p.7].

În tabelul de jos, am selectat cunoștințe, aptitudini și atitudini esențiale legate de comunicare în structura competențelor cheie:

Tabelul 1. *Comunicarea în cadrul competentelor cheie, conform Recomandării Consiliului Uniunii Europene din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*

1. Competențe de alfabetizare	Capacitatea de a comunica și de a stabili conexiuni cu alte persoane, în mod eficient, adecvat și creativ. Dezvoltarea alfabetizării reprezintă baza pentru continuarea învățării și a interacțiunii lingvistice. Cunoașterea celor trei tipuri principale de interacțiune verbală, o serie de texte literare și neliterare și principalele caracteristici ale diverselor stiluri și registre ale limbii. Aptitudinile necesare pentru a comunica atât oral, cât și în scris, într-o gamă largă de situații și să monitorizeze și să își adapteze comunicarea la cerințele situației. Capacitatea de a distinge și de a utiliza diferite tipuri de surse, de a căuta, culege și prelucra informații, de a utiliza instrumente ajutătoare și de a formula și exprima argumentele oral și în scris într-o manieră convingătoare și adecvată contextului. Conștientizare a impactului limbajului asupra celorlalți și necesitatea de a înțelege și utiliza limba într-un mod pozitiv și responsabil din punct de vedere social.
2. Competențe multilingvistice	Capacitatea de a utiliza diferite limbi în mod corespunzător și eficient pentru comunicare. Capacitatea de a înțelege, exprima și interpreta concepte, gânduri, sentimente, fapte și opinii, atât oral, cât și în scris (ascultare, vorbire, citire și scriere) într-o gamă corespunzătoare de contexte societale și culturale. O atitudine pozitivă presupune aprecierea diversității culturale, interesul și curiozitatea cu privire la diferite limbi și comunicarea interculturală.
3. Competențe digitale	Alfabetizarea în domeniul informației și al datelor, comunicarea și colaborarea, educația în domeniul mass-mediei. Să înțeleagă modul în care tehnologiile digitale pot sprijini comunicarea.

4. Competențe personale, sociale și de a învăța să înveți	Înțelegerea codurilor de conduită și a normelor de comunicare acceptate în general de diferite societăți și medii. Interesul față de evoluțiile politice și socioeconomice, științele umaniste și comunicarea interculturală.
5. Competențe de sensibilizare și expresie culturală	Înțelegerea diferitelor moduri de comunicare a ideilor între creator, participant și audiență în texte scrise, tipărite și digitale, teatru, film, dans, jocuri, artă și design, muzică, ritualuri și arhitectură, precum și în forme hibride.

Curriculum pentru educația timpurie proiectează competențele de comunicare, fiind competențele transversale [2].

Curriculumul național pentru învățământul primar proiectează competența de comunicare ca una specifică pentru ariile curriculare „Limbă și comunicare", „Educație moral-spirituală", „Arte"[3].

Pentru învățământul profesional tehnic și învățământul superior, am urmărit locul competenței de comunicare în programele de studii, în baza standardelor de calificare și am identificat că, comunicarea este o competență transversală sau o competența specială.

Formarea competenței de comunicare pe parcursul vieții este un proces continuu, influențat de experiențele personale, profesionale și sociale. Printr-o combinație de educație formală, autoeducație și învățare experiențială, oamenii pot dezvolta și adapta abilitățile de comunicare în funcție de cerințele sociale și tehnologice. Aceste competențe nu doar îmbunătățesc relațiile personale și profesionale, ci contribuie și la integrarea într-o societate dinamică și diversă.

Evoluția comunicării ca domeniu profesional reflectă schimbări sociale, tehnologice și culturale majore de-a lungul timpului, iar tendințele contemporane și viitorul comunicării se orientează spre inteligența artificială (IA) și automatizare: Chatbot-urile, asistenții virtuali și generarea automată de conținut schimbă interacțiunile dintre organizație și public; comunicare integrată - organizațiile adoptă strategii de comunicare integrată, care combină PR, marketing și social media pentru coerență; etică și sustenabilitate - comunicarea etică, transparența și responsabilitatea socială devin cerințe fundamentale pentru companii și instituții; metavers și realitatea augmentată - apar noi moduri

de interacțiune prin platforme de realitate virtuală și augmentată, care transformă experiențele utilizatorilor.

În anul 2023, a fost elaborat Standardul de calificare pentru domeniul de formare Jurnalism si comunicare, nivelul 6 al Cadrului Național al Calificării, care „confirmă competențele absolvenților programului pentru a realiza activități de comunicare în contextul îndeplinirii funcțiilor în domeniul relațiilor publice și publicității și este capabil să utilizeze tehnici moderne de realizare și de administrare a activității" [5].

Programul specializat va forma la deținătorul calificării în domeniul științelor comunicării competențe generale și competențe profesionale de comunicare:

Tabelul 2. *Competențele generale și competențele profesionale conform Standardului de calificare pentru domeniul de formare Jurnalism si comunicare, nivelul 6 al Cadrului Național al Calificării*

COMPETENȚE GENERALE (CG)	**COMPETENȚE PROFESIONALE (CP)**
CG 1. Operarea eficientă cu date și informații din interiorul și exteriorul organizației	Arie ocupațională 1: PLANIFICAREA, ORGANIZAREA ȘI REALIZAREA ACTIVITĂȚILOR DE COMUNICARE ȘI RELAȚII PUBLICE
CG 2. Asigurarea procesului de organizare și realizare a activităților de comunicare și relații publice, publicitate și promovare	CP 1. Elaborarea produselor de comunicare prin procesarea informațiilor
CG 3. Crearea produselor de comunicare	CP 2. Operaționalizarea strategiei de comunicare instituțională la nivel intern și extern, adaptabilă priorităților instituției
CG 4. Utilizarea eficientă a instrumentelor digitale în procesul de producere și distribuire a conținuturilor de comunicare	CP 3. Crearea materialelor de relații publice
	CP 4. Conceperea evenimentelor speciale pentru presă
	CP 5. Aplicarea exigențelor de protocol și ceremonial în desfășurarea întâlnirilor cu caracter oficial
	CP 6. Distribuirea materialelor de relații publice în spațiul extra-organizațional
	Arie ocupațională 2: PLANIFICAREA, ORGANIZAREA ȘI REALIZAREA ACTIVITĂȚILOR DE PUBLICITATE ȘI PROMOTING
	CP 7. Procesarea informațiilor în vederea elaborării produselor publicitare și conceperii activităților de promovare

COMPETENȚE GENERALE (CG)	COMPETENȚE PROFESIONALE (CP)
CG 5. Gestionarea procesului de distribuire a produselor de comunicare	CP 8. Generarea produselor publicitare CP 9. Utilizarea eficientă a programelor de software în procesul de elaborare a produselor publicitare și promoționale
CG 6. Evaluarea constantă a eficienței activităților de comunicare realizate	CP 10. Realizarea activităților de promovare în spațiul public a bunurilor și serviciilor CP 11. Distribuirea produselor publicitare și promoționale în circuitul informațional

Sursa: Standard de calificare. Programul de studii – 0321.2 Comunicare și relații publice. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/6_cnc_comunicare_si_relatii_publice_1.pdf

„În abordarea dezvoltării de competențe-cheie în perspectiva învățării pe tot parcursul vieții, ar trebui să asigure sprijin la toate nivelurile de educație, formare și parcursuri educaționale: pentru a dezvolta educația și îngrijirea de înaltă calitate a copiilor preșcolari, pentru a îmbunătăți în continuare educația școlară și pentru a asigura o predare excelentă, pentru a oferi parcursuri de actualizare a competențelor pentru adulții slab calificați și, de asemenea, pentru a dezvolta în continuare educația și formarea profesională inițială și continuă și pentru a moderniza învățământul superior”[4].

Curricula de formare și educație a adulților cuprinde obiective de formare a competentei de comunicare. Vom exemplifica în baza Curriculum globALE pentru educația adulților, elaborat de Institutul pentru Cooperare Internațională a Asociației Germane pentru Educația Adulților (Deutscher Volkshochschul-Verband e. V.), în anul 2015. Curriculum globALE pentru educația adulților „definește cadrul calificării de bază a formatorilor din educația adulților din întreaga lume. Prin oferirea unui punct de referință, care cuprinde toate continentele, programul Curriculum globALE este unic prin obiectivul său, având drept scop profesionalizarea domeniului Educației Adulților (EA) la scară internațională” [1].

Pentru formarea competenței de comunicare, documentul propune modulul „Comunicarea și dinamica de grup în Educația Adulților”

Învățarea pe tot parcursul vieții prevede integrarea conceptului

de vârstă cu cel al formelor educației. „În abordarea dezvoltării de competențe-cheie în perspectiva învățării pe tot parcursul vieții, ar trebui să asigure sprijin la toate nivelurile de educație, formare și parcursuri educaționale: pentru a dezvolta educația și îngrijirea de înaltă calitate a copiilor preșcolari, pentru a îmbunătăți în continuare educația școlară și pentru a asigura o predare excelentă, pentru a oferi parcursuri de actualizare a competențelor pentru adulții slab calificați și, de asemenea, pentru a dezvolta în continuare educația și formarea profesională inițială și continuă și pentru a moderniza învățământul superior" [4].

Concluzii: Formarea competenței de comunicare pe tot parcursul vieții este esențială pentru integrarea socială și succesul profesional într-o lume globalizată și dinamică. Această competență nu doar facilitează interacțiunile interumane, dar sprijină și adaptarea la noi provocări sociale și tehnologice.

Deși nu este una dintre cele opt competențe-cheie menționate explicit în Recomandarea Consiliului UE (2018), competența de comunicare are o prezență transversală în diverse domenii educaționale și profesionale. Aceasta se regăsește în mai multe arii, cum ar fi alfabetizarea, competențele multilingvistice, digitale, sociale și culturale.

Competențele de comunicare sunt integrate în curriculumul pentru educația timpurie, primară și profesională, fiind incluse ca obiective educaționale atât în învățământul formal, cât și în programele pentru educația adulților. Programele de studii superioare și de formare profesională recunosc comunicarea drept o competență esențială pentru domenii precum jurnalismul, relațiile publice și publicitatea.

Referințe bibliografice:

1. Curriculum globALE pentru educația adulților, Institutul pentru Cooperare Internațională a Asociației Germane pentru Educația Adulților. Bonn. 2015. ISBN 978-3-942755-24-5. Disponibil: https://www.dvv-international.org.ua/fileadmin/files/eastern-neighbors/publications_Moldova/Curriculum_ro.pdf (accesat 30.09.2024)
2. Curriculum pentru educație timpurie. MEC. Chișinău: Lyceum, 2019. 128 p. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_pentru_educatia_timpurie_tipar (accesat 2.10.2024)

3. Curriculumul național pentru învățământul primar. MEC, 2018. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf (accesat 2.10.2024)
4. Recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=ro (accesat 2.10.2024)
5. Standard de calificare. Domeniul general de studii 032 Jurnalism și informare. Program de studii 0321.2 Comunicare și relații publice, MEC, 2023. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/6_cnc_comunicare_si_relatii_publice_1.pdf (accesat 2.10.2024)